

eul_wid: rmq-aa

Κάσσιος Λογγίνος · Cassius Longinus the Philosopher

Prolegomena Longinus, Commentary Remains

Προλεγόμενα Λογγίνου

Period: *Ῥωμαϊκή* [Roman](#)
Dialect: *Κοινή φιλοσοφική* [Philosophical Koine](#)
Domain: *Φιλοσοφία* [Philosophy](#)
Format: *Λόγος* [Oration](#)
Affiliation: [Platonist](#)

- ^{τ 1} ΕΚ ΤΩΝ ΛΟΓΓΙΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ Τὰ προλεγόμενα εἰς τὸ τοῦ Ἡφαιστίωνος ἐγχειρίδιον.
- ^{1 1} Ἄλλ' εἴτε νέα τῶν μέτρων ἢ θεωρία εἴτε Μούσης εὖρημα παλαιᾶς ἐκάτερον ἔξει καλῶς. ἀρχαία μὲν γὰρ οὕσα ἐκ τῆς παλαιότητος ἔξει τὴν σεμνότητα, νέα δὲ οὕσα ποθεινότερα καθ' Ὅμηρον (α 351) τὴν γὰρ ἀοιδὴν πάντες ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι, ἥτις ἀϊόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται. Μέτρου δὲ πατὴρ ῥυθμὸς καὶ θεός· ἀπὸ ῥυθμοῦ γὰρ ἔσχε τὴν ἀρχήν, θεὸς δὲ τὸ μέτρον ἀνεφθέγγατο. Τοῦ δὲ περὶ μέτρων λόγου πολλοὶ πολλαχῶς ἥρξαντο, οἱ μὲν ἀπὸ στοιχείων ὡς Φιλόξενος, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ μέτρων ὅρου ὡς Ἡλιόδωρος· ἡμεῖς δὲ Ἡφαιστίωνι κατακολουθήσομεν ἀπὸ συλλαβῆς ἀρξάμενοι. ^[5]
- ^{1 2} πρῶτον δὲ ὀλίγα προειπεῖν δίκαιον. Κριτήριον μέτρου ἀκοή. ^[5]
- ^{1 3} ἔνιοι γοῦν οὕτως ὠρίσαντο· μέτρον ἐστὶ ποδῶν ἢ βάσεων σύνταξις αἰσθήσει τῇ δι' ἀκοῆς παραλαμβανομένη. εἰ δὲ τὸ κρῖνόν ἐστιν ἀκοή, τὸ κοσμοῦν ἐστὶ φωνή. ὡς γὰρ τὸν ἦχον τῆς εὐρυθμίας ἐκτείνουσά τε καὶ συστέλλουσα <ῆ> φωνὴ σχηματίζει τὰς συλλαβάς, οὕτως εἰσδεξαμένη κρίνει ἢ ἀκοή. διὰ τοῦτο πολλὰ τῶν μέτρων συμβέβηκεν ἀποκρύπτεσθαι σιωπώμενα ἐν τῇ κατὰ πεζὸν ῥήσει· καὶ αὖ πάλιν πολλὰς συνεμπτώσεις ἔχει πρὸς ἄλλα μέτρα. εὖροι γοῦν ἂν τις παρὰ Δημοσθένει τῷ ῥήτορι στίχον ἡρωϊκὸν κεκρυμμένον, ὃς ἡδυνήθη λαθεῖν διὰ τὸ πεζὴν οὖσαν τὴν προφορὰν συναρπάσαι τῷ λόγῳ τὴν ἀκοήν. φησὶ γοῦν (de cor. 143) τὸν γὰρ ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς Ἑλλάτιαν ἦλθε Φίλιππος, στίχος ἐστὶν ἡρώως· ἀλλὰ μὴν καὶ Ἴωνικόν, ὅταν λέγῃ (Ol. III 4) πολλῶν δὲ λόγων καὶ θορύβου γιγνομένου παρ' ὑμῖν. τοῦτο γὰρ ἄντικρυς Ἴωνικόν ἐστιν ἀπὸ μεϊζονος ὁμοιον τῷ (Sapph. 76 = Herph. 36, 17) εὐμορφοτέρα Μνασιδῖκα τὰς ἀπαλὰς Γυρίννως. τὰς δὲ τῶν μέτρων συνεμπτώσεις ἐν τοῖς ἐξῆς ἐπιδείξομεν. Διαφέρει δὲ μέτρον ῥυθμοῦ. ^[20]
- ^{1 4} ὕλη μὲν γὰρ τοῖς μέτροις ἢ συλλαβῇ καὶ χωρὶς συλλαβῆς οὐκ ἂν γένοιτο μέτρον, ὃ δὲ ῥυθμὸς γίνεται μὲν καὶ ἐν συλλαβαῖς, γίνεται δὲ καὶ χωρὶς συλλαβῆς· καὶ γὰρ ἐν κρότῳ· ὅταν μὲν γὰρ τοὺς χαλκᾶς ἴδωμεν τὰς σφύρας καταφέροντας, ἅμα τινὰ καὶ ῥυθμὸν ἀκούομεν. καὶ ἵππων δὲ πορεία ῥυθμὸς ἐνομήσθη καὶ κίνησις δακτύλων καὶ μελῶν σχήματα καὶ χορδῶν κινήματα καὶ τῶν ὀρνίθων τὰ πτερυγίσματα. μέτρον δὲ οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς λέξεως ποιᾶς καὶ ποσῆς. Ἔτι τοίνυν διαφέρει ῥυθμοῦ τὸ μέτρον, ἧ τὸ μὲν μέτρον πεπηγότας ἔχει τοὺς χρόνους, μακρόν τε καὶ βραχὺν καὶ τὸν μεταξὺ τούτων τὸν κοινὸν καλούμενον, ὃς καὶ αὐτὸς πάντως μακρὸς ἐστίν

ἢ βραχύς· ὁ δὲ ῥυθμὸς ὡς βούλεται ἔλκει τοὺς χρόνους. πολλάκις γοῦν καὶ τὸν βραχὺν χρόνον ποιεῖ μακρόν. Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει καὶ τὴν διαφορὰν ἴσασιν οἱ ποιηταί, λάβωμεν παράδειγμα ἀπὸ παιζούσης κωμωδίας ἐν σπουδαζούσῃ φιλοσοφίᾳ· ὁ γοῦν [Ἀριστοφάνης] ἐν ταῖς Νεφέλαις (638) φησὶ Σωκράτης, εἰ καὶ τωθάζει Ἀριστοφάνης· πότερον περὶ μέτρων ἢ περὶ ἐπῶν ἢ ῥυθμῶν· ἀντιδιέστειλε γὰρ ἐκείνος ἀπὸ ῥυθμῶν τὰ μέτρα· εἰς ἐκάτερον γοῦν τὸ παράδειγμα σημειωτέον, ὅτι τε ῥυθμὸς μέτρου διαφέρει καὶ ὅτι ἴσασιν ἐν διδασκαλίᾳ οἱ παλαιοὶ τὴν τῶν μέτρων θεωρίαν. Τὸ δὲ μέτρον λέγεται πολλαχῶς. ^[25]

1 5 καὶ γὰρ τὴν εὐμετρίαν μέτρον προσαγορεύομεν ὡς ὁ εἰπὼν μέτρον ἄριστον —εἴτε σοφὸν ἀπόφθεγμα εἴτε θεῖον ἀνάθημα. Ἀπόλλωνι μὲν γὰρ ἀρμοδιώτατον, ἐπεὶ καὶ μέτρων εὐρετής. — Λέγεται δὲ μέτρον καὶ αὐτὸ τὸ μετροῦν καὶ τὸ μετρούμενον· ὡς ὅταν εἴπωμεν τὸν μέδιμνον μέτρον καὶ τὸ ἐν αὐτῷ μετρηθὲν [μέτρον], ἀμφοτέρω δὲ καλεῖται μέδιμνος· καὶ αὖ πάλιν εἰ εἴποιμι χόα τὸ σκεῦος, ἐν ᾧ μετρῶ ποσότητά τινα, καὶ [αὖ πάλιν] αὐτὴν τὴν ποσότητα χόα [προσαγορεύομεν]· —καὶ αὖ πάλιν αὐτὸ τὸ ξύλον, ὃ μόνον ἔχει πῆχυν, πῆχυν προσαγορεύομεν· —οὕτως μὲν οὖν καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς θεωρίας πολλαχόθεν λέγεται μέτρον· Μέτρον τε γὰρ καλοῦμεν πᾶν τὸ μὴ πεζόν, ὡς ὅταν εἴπω τὰ μὲν Πλάτωνος πεζά, τὰ δὲ Ὀμήρου μέτρα. μέτρον καλεῖται καὶ εἶδος ἕκαστον, ὡς ὅταν εἴπω μέτρον ἰωνικὸν καὶ μέτρον ἱαμβικὸν καὶ μέτρον τροχαϊκόν. μέτρον καλεῖται καὶ στίχος ἕκαστος, ὡς ὅταν εἴπω ἡ πρώτη Ὀμήρου ῥαψῳδία μέτρα ἔχει ἑξακόσια <καὶ δέκα> —τοῦτο δὲ Ὀδυσσεὺς ὁ μετρικὸς ἐσημειώσατο· —ἔτι τοίνυν μέτρον καλοῦμεν τὴν συζυγίαν, τουτέστι τὴν διποδίαν, ὡς ὅταν τὸ ἱαμβικὸν τὸ ἀπὸ ἑξ ποδῶν συγκεῖμενον τρίμετρον καλῶμεν. <μέτρον καλοῦμεν καὶ τὸν πόδα> . μέτρον καλοῦμεν καὶ τὸν χρόνον, ὃν τινες τῶν ῥυθμικῶν σημείων προσαγορεύουσιν. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, παράδειγμα τεθήσεται, ὃ τινες μὲν Ὀρφῆως, τινὲς δὲ τῆς Πυθίας ὑπολαμβάνουσι· περὶ γὰρ τῶν ἐπῶν λέγων ἢ λέγουσα ὄρθιον ἑξαμερὲς τετόρων καὶ εἴκοσι μέτρων. Καὶ ταῦτα οὕτως ἔχει ὥσπερ εἴρηκα. μέτρον γὰρ καὶ τὸ μετροῦν καὶ τὸ μετρούμενον· οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν προειρημένων αὐτὸ τὸ μετρούμενον τουτέστι τὸ ποίημα μέτρον προσαγορεύεται, καὶ ἕκαστον τῶν μετρούντων τῆς ὁμοίας τετύχηκεν ὀνομασίας. χρόνος γὰρ συλλαβὴν ποιεῖ, συλλαβὴ δὲ πόδα, πούς δὲ συζυγίαν, συζυγία δὲ στίχον, στίχος δὲ ποίημα. πάντα οὖν εἰκότως μέτρα προσαγορεύεται. Γέγονε δὲ ἀπὸ τοῦ μείρω ῥήματος, ὃ ἐστι μερίζω, ἀφ' οὗ παρὰ τῷ ποιητῇ (I 612) Ἴσον ἔμοι βασίλευε καὶ ἥμισυ μείρεο τιμῆς. ^[35]

1 6 ὡς γὰρ παρὰ τὸ σείω σείστρον γίνεται καὶ παρὰ τὸ δέρω δέρτρον καὶ παρὰ τὸ φέρω φέρτρον, οὕτω καὶ παρὰ τὸ μείρω <μέτρον καὶ> μέτρον. ὄνομα γοῦν ἐστὶ καὶ ἐκ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ μερισμοῦ. — Περὶ δὲ ὅρου μέτρου νῦν εἰπεῖν οὐκ ἀναγκαῖον· αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡφαιστίων αἰτιᾷται τὸν Ἡλιόδωρον, ὅτι τοῖς ὑπαρχομένοις γράφει· τοῖς γὰρ ἀπείροις καὶ [τοῖς] μήπω τῆς μετροποιίας γεγευμένοις ἀδύνατον νοῆσαι τὸν ὅρον. ^[5]

1 8 Ἐπιγέγραπται δὲ ἐγχειρίδιον, οὐχ ὡς τινες ᾤθησαν παρὰ τὸ ξίφος διὰ τὸ ὀξύνειν τῶν μετιόντων τὰς ψυχάς, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν χερσὶν ἔχειν τοὺς βουλομένους τὰ κεφάλαια τῶν μετρικῶν παραγγελμάτων. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, Ἡλιόδωρος τοῦ ἐγχειριδίου ἀρχόμενος οὕτως λέγει· τοῖς βουλομένοις ἐν χερσὶν ἔχειν τὰ κεφαλαιωδέστατα τῆς μετρικῆς γέγραπται τὸ βιβλίον τοῦτο. Ἦρξατο δὲ αὐτὸς ὁ Ἡφαιστίων, ὡς ἔφην, ἀπὸ συλλαβῆς. ^[5]

1 9 ὕλη γὰρ τοῖς μέτροις ἢ συλλαβῇ, καὶ ἄνευ ταύτης οὐκ ἂν συσταίη τὸ μέτρον· τὸ <δὲ> ποιοῦν πρὸ τοῦ ποιηθέντος, ὅθεν <ἀπὸ συλλαβῆς> ἄρξασθαι δίκαιον. οὐκ ἀπὸ τοῦ γένους δὲ ἤρξατο, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ εἴδους. διαφέρει δὲ εἶδος καὶ γένος, ἢ γένος μὲν ἐστὶ τὸ πρωτότυπον εἰς εἶδη διαιρεθῆναι δυνάμενον, εἶδος δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ γένους διηρημένον, οἷον εἴ τις λέγοι ζῶον γένος, εἶδη δὲ αὐτοῦ ἄνθρωπον ἵππον καὶ τὰ λοιπά. οὐκοῦν γένος μὲν ἐστὶν ἡ συλλαβὴ, εἶδη δὲ αὐτῆς βραχεῖα καὶ μακρὰ καὶ <ἡ> κοινὴ καλουμένη. οὐκ ἔδοξεν οὖν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ γένους

ποιήσασθαι τὴν ἀρχὴν (τεχνικὸς γὰρ οὗτος ὁ λόγος καὶ οὐ πάνυ τοῖς μέτροις συμβάλλεται) οὐδὲ ὅρῳ τὴν συλλαβὴν περιλαβεῖν οὐδὲ τὸν περὶ αὐτῆς εἰπεῖν λόγον τῆς ἐτυμολογίας· καὶ γὰρ ἐν τοῖς τεχνικοῖς ἔλεγχον ἔσχεν ὁ ὅρος, ὅτι ἡ συλλαβὴ παρὰ τοῦτο ὠνόμασται, παρὰ τὸ ποσότητα στοιχείων εἰς ταῦτόν συλλαμβάνειν ὧν ἔξεστιν ὑφ' ἑνα φθόγγον παραλαβεῖν· <οὐχ γὰρ> ἂν εἴποι τις τὰς μονογραμμάτους, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ζητεῖτῳσαν οἱ τεχνικοί. — Ἐν δὲ τοῖς μετρικοῖς εἰδέναι δεῖ, ὅτι πᾶσα βραχεῖα ἴση καὶ πᾶσα μακρὰ ἴση καθόλου γὰρ αἱ μὲν εἰσι δίχρονοι, αἱ δὲ μονόχρονοι. ^[20]

1 10 ἐντεῦθεν τὸν μὲν δάκτυλον καλοῦμεν τετράχρονον, τὸν δὲ πυρρήχιον δίχρονον, οὐ πολυπραγμονοῦντες τῆς ποιητικῆς λέξεως ἢ συλλαβῆς τὰ στοιχεῖα οὐδὲ ἐν ποσότητι καταμετροῦντες τοὺς χρόνους ἀλλ' ἐν δυνάμει [τῆς ποσότητος]. ^[5]

2 1 Ἀρκτέον δὲ ἀπὸ βραχείας. οὕτω τοίνυν ὁ Ἑφαιστίων αὐτὴν ὀρίζεται· Βραχεῖα ἐστὶ συλλαβὴ ἢ ἔχουσα βραχὺ φωνήεν ἢ βραχυνόμενον ν, μὴ ἐπὶ τέλους λέξεω ς, οὕτως ὡς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐν τῇ ἐξῆς συλλαβῇ φωνήεντος μὴ ὑπάρχειν σύμφωνα πλείονα ἐνὸς ἀπλοῦ, ἀλλ' ἢ τοι ἔν ἢ μηδὲ ἔν. — Πάνυ οὖν ἐπαίνου ἄξιος ὁ ὅρος ὡς πάντα ἔχων ὅσα δεῖ ὑγιῇ ὅρον ἔχειν. ὑγιῆς γὰρ ὅρος καὶ τοῖς φιλοσόφοις εἶναι δοκεῖ ὁ μὴδὲν ἔξωθεν τῶν ὀριζομένων συμπεριλαμβάνων καὶ [ὁ] μὴδὲν τῶν ὀριζομένων καταλιπών, ὃς ἀντιστρέφει πρὸς τὸ κεφαλαῖῳδες. ὁ μὲν οὖν μὴ συμπεριλαμβάνων παραγγελίαν τοιαύτην οὐ καλῶς ἔχει, οἷον εἴ τις τὸν ἄνθρωπον ὀρίζοιτο μηκέτι ... τὸν θεὸν τῷ ὅρῳ συμπεριλαμβάνων. ἐκάτερον δὲ ὑπάρξει, ἐὰν ἀντιστρέφῃ πρὸς τὸ κεφαλαῖῳδες, τουτέστιν ἐὰν ἀλλήλων ὑπάρχωσιν ὅροι αὐτός τε ὁ ὅρος καὶ τὸ ὀριζόμενον, οὕτως ὡς ἐπὶ τοιοῦδε παραδείγματος· ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. εἴ τι οὖν ἐστὶ ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, τοῦτό ἐστιν ἄνθρωπος πάντως. καὶ αὖ πάλιν· φωνὴ ἐστὶν ἀήρ πεπληγμένος. εἴ τι οὖν ἐστὶν ἀήρ πεπληγμένος, τοῦτο φωνὴ πάντως οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὅρου ἴδωμεν τὸ ἀντιστρέφον· εἴ τι ἐστὶ βραχὺ φωνήεν, μὴ ἐπὶ τέλους λέξεως κείμενον, μετα <ξὺ ἑαυτοῦ καὶ> τῆς ἄλλης συλλαβῆς οὐκ ἔχον σύμφωνα ἐνὸς πλείονα, τοῦτο πάντως ἐστὶ συλλαβὴ βραχεῖα. — Πρόσκειται δὲ τὸ μὴ ἐπὶ τέλους λέξεως κείμενον διὰ τὴν κοινὴν λεγομένην. ἐὰν γὰρ εἰς μέρος ἀπαρτίζη λόγου, τῷ τῆς κοινῆς ὑποπίπτει λόγῳ, οἷον ἡ τα συλλαβὴ βραχεῖα ἐστὶν, ἐπὶ <δὲ> τέλους λέξεως κειμένη ἐνομίσθη ποτὲ μακρὰ ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ (Φ 352) τὰ περὶ καλὰ ῥέεθρα. καὶ αὖ πάλιν ἢ πρὸς συλλαβὴ βραχεῖα ἐστὶν, ἀλλ' ἐν τόπῳ κεῖται μακρᾶς, ὅταν Ὅμηρος εἴπῃ (Ι 147) πρὸς οἶκον Πηλεΐδος σπονδεῖον γὰρ δεῖ εἶναι τὸν πόδα „πρὸς οἶ“. — Ἐτι δὲ φησι μὴ ἔχειν σύμφωνα μεταξὺ — ἐν διὰ τὴν <θέσει> μακρὰν· εἰ γὰρ συμβαίῃ βραχεῖ ἢ βραχυνομένῳ φωνήεντι δύο σύμφωνα ἐπενεχθῆναι, μακρὰν ποιήσει τὴν συλλαβὴν, οἷον ἡ ε συλλαβὴ ἐστὶ βραχεῖα, ἀλλ' ἐὰν δύο σύμφωνα ἐπενεχθῇ ὡς ἐν τῷ Ἑκτωρ, μακρὰν ποιήσει τὴν συλλαβὴν. διὰ τοῦτο προσέθηκε μὴ δεῖν ὑπάρχειν σύμφωνα δύο, ἀλλ' ἐν ἀπλοῦν ἢ μηδὲ ἔν. καὶ γὰρ ἐὰν διπλοῦν προσενηχθῇ, μακρὰν ποιήσει τὴν συλλαβὴν ὡς ἐν τῷ (Α 139) ἄξω ἐλών. ^[45]